

A történelem anatómiája

Egykori tanárom a kronológiát a történelem anatómiájának nevezte. S hogy ezt milyen komolyan is gondolta, misem mutatta fényesebben, mint hogy a vizsgán beugró volt az Árpád-ház teljes családfája, évszámostul, királyostul, hercegestül, unokahúgostul. Hasonlóan fontosnak tartják az események időrendjét a Szeged története című négyrészes monográfia szerzői. Legalábbis erre mutat, hogy mintegy munkájuk melléktermékeként egy újabb, kronológiai kötetet állítanak össze. Az egyetemi felvételi vizsgák szünetében beszélgettünk erről Kristó Gyula egyetemi tanárral, a sorozat főszerkesztőjével.

– A jó kronológia fontos ismérve, hogy kizárólag az időpontokhoz kötődő események pontos sorrendjét tartalmazza, értékelést ne. Erről mi most könnyű szívvel mondunk le, hiszen mire ez a kötet elkészül, addigra megjelenik a Szeged története teljes öt kötete a kezdetektől 1944-ig, s abban benne van az eseményekhez kapcsolódó elemzés, értékelés. A kronológia is ezt az időszakot fogja át. Annak, hogy csak 44-ig „megyünk el”, nem ideológiai, kizárólag praktikus okai vannak. Nem végeztünk ugyanis új kutatásokat, hanem a Szeged története során összegyűlt anyagra támaszkodunk, és az a munka is ennél az időpontnál végződik. Az utóbbi négy évtized helytörténeti kutatásai egyébként sincsen olyan állapotban, hogy szintetizáló munkára vállalkozhatnánk. Ez a módszer biztosítja, hogy a könyv viszonylag hamar, a tervek szerint 1992. május 21-ére, a város napjára megjelenhet.

– Kik állítják össze a kötetet?
– Kollektív vállalkozás lesz, 7 ember munkája. A szerzők jórészt a JATE történeti tanszékeinek oktatói, többségükben a Szeged története megfelelő fejezeteinek szerzői. A kezdetektől 1183-ig, a város első írásos emlékének megjelenéséig tartó időszakot Trogmayer Ottó írja, aki múzeumigazgató, de egyben a JATE Régészeti Tanszékének vezetője is. Az 1183-tól 1543-ig, a török megjelenéséig tartó korszak Petrovics István adjunktusé. Utána 1719-ig, III. Károly kiváltságleveleig Tóth Sándor adjunktus a felelős, 1849-ig Deák Ágnes tudományos munkatárs, 1919-ig Gaál András nyugalmazott docens, 1944-ig pedig Serfőző Lajos tanszékvezető egyetemi tanár. Baranyai Zsolt, az Irodalomtörténeti Tanszék adjunktusa a sajtó, az irodalmi és a művészeti élet anyagát állítja össze, és az egészet én gyúrom össze egységes egészé.

– Mennyire fogják követni a Magyarországi történeti kronológiája című kötet felépítését?
– Elég nagy mértékben. Az események évszámok szerint, azon belül hónap és nap szerint követik egymást. Minden évnél lesz olyan megjelölés, hogy „az év folyamán”, vagy „az év végén”. Bizonyos események ugyanis nem köthetők

pontosan egy időponthoz. Újdonságot jelent, hogy közöljük a kötetben a szegedi főbírák, főispánok és polgármesterek névsorát; ezt tudományos archontológiának nevezzük. Ezenkívül összeállítjuk a király- és kormányzókatagatásokat is.

– Ön szerint miért van szükség egy ilyen helyi kronológiára?

– Úgy tapasztalom, hogy az embereket a történelemből leginkább a szűkebb értelemben vett história, az eseménytörténet érdekli. A gazdaság- vagy a társadalomtörténet jóval kevésbé. Ez megbízható adattár lehet az iskolák számára, és azoknak is, akik kíváncsiak környezetük történetére. Egyben segíthet az egészséges lokálpatrióta tudat kialakításában is, hiszen benne megtalálhatók a város történetében fontos emberek nevei, segítségül lehet hívni, ha mondjuk utcát vagy egy iskolát akarunk elnevezni. Egy kronológiának nagy előnye az átfogó tanulmányokkal szemben, hogy lehet benne bogarászni, tallózni. Nem kell egyhuzamban végigolvasni, egyszerre annyit néz át belőle az ember, amennyihez kedve vagy ideje van. A könyv egyébként kétféle kivitelben készül. 3500 példányban a Szeged történetéhez hasonló kék kötésben; ez a változat voltaképpen a monográfia hatodik kötete, mellé lehet tenni a polkon. De 6500 szerényebb kivitelű, olcsóbb példány is megjelenik, ezt szánjuk a széles olvasóközönségnek.

– Amikor én pár éve ide a bölcsészkarra jártam, nem tanultunk helytörténetet. Várható, hogy a monográfia és a kronológia megjelenésével ez a tárgy bekerül a programba?

– A BTK-n a reformtanterveknek most értek el a harmadévig, s most ők hetente két óra helytörténetet fognak tanulni. Ezt persze több tanár fogja oktatni, mindegyik a megfelelő korszakot. Nincs ugyanis külön olyan diszciplína, hogy helytörténet; csak a közép-, új-, avagy legújabb kor történetének vannak helytörténeti vonatkozásai. Az, hogy valaki helytörténész, nem ad felmentést a szakképzettség, az adott kor átfogó ismerete alól.

M. T.

A Weiner Kamarazenekar koncertje

A Weiner Kamarazenekart külföldön egy ideje Hungarian Chamber Ensemble néven ismerik. Repertoárjukkal – melybe ugyanúgy beletartoznak a barokk zene, mint a kortárs zeneszerzők muzsikája – 1981 óta járják Európát. Felléptek már Ausztriában, Belgiumban, Svájcban, Olaszországban, Spanyolországban, Franciaországban, Lengyelországban, Németországban és a Szovjetunióban. A Weiner Kamarazenekar megalakulása, 1979 óta mindig nagyobb szerepet tölt be Szeged zenei életben. Tagjai valamikor a zeneművészeti főiskola hallgatói voltak, ma már legtöbbször a konzervatórium tanárai. A zenekar alapítója és karnagyja *Weninger Richard* a konzervatórium igazgatója, a

kamarazenekari tanszék vezetője. Az együttes most budapesti fellépésre készül, a Vigadóban ad majd koncertet. Ismerve a nyári idegenforgalmat s az igényes pesti közönséget, ez a bemutatkozás nem kis erőpróbát jelent a művészeknek. A hangverseny „főpróbáját” a szegediek helyben meghallgathatják, a filharmonia koncertsorozatában ma este 8 órától a Móra Ferenc Múzeum Dísztermében. Az esten a zenekar mellett közreműködik *Felletár Melinda* hárfaművész és *Bálint János* fuvolaművész. Műsoron: Mozart D-dúr divertimentója valamint C-dúr versenyműve fuvolára és hárfára, Mendelssohn h/moll szimfóniája és Weiner Leo *Pastorale, fantázia és fűgája*.

Marad a név, jön a dollár

Mi újság a Bebritsben?

„A szerkezetátalakítás és a műszaki fejlődés emberi tényezői” – erre a célra kapott még az elmúlt esztendőben hazánk a világbanktól 180 millió dollár támogatást, amiből 36 millió a középfokú szakképzésre fordítottak. A Munkaügyi Minisztérium pályázat útján osztotta szét a pénzt. A pályázat lényege szerint az illető szakközépiskolák a nemzetközi mércékhez igazítanak oktatási struktúrájukat. Szegeden és a megyében mindössze két egymással összefogó iskola kapott támogatást, a *Bebrits Lajos Vasútforgalmi és a Csonka János Gimnázium és Szakközépiskola*.

Bár javában tart a szüenidő, azért a Bebritsben nagyszabású tervek vannak születőben. Aprópó, szóljunk az iskola nevééről, amely több fórumon előkerült, mint kommunista örökség. Egyelőre marad, mert még januárban így döntött az iskola vezetése, tantestülete és diákságának képviselője, mondta *Vas József* igazgató. Nem igaz ellenben az a pletyka, hogy a név megtartáshoz komoly anyagi érdeke fűződne az iskolának. A névadó özvegye és leánya valóban tett, még a hatvanas évek végén, egy alapítványt tehetséges „vasúti szakos” diákok számára, de ennek kamata elenyésző összeg egy ekkora létesítmény szükségleteihez képest. Néhány ezer forint, évente egyszer. Tavaly például tizenötezer forintot kapott a legtehetségesebb diák. Nem így a világbanki támogatás, amely a maga

400 ezer dollárjával első hallásra lélegzetelállító összeg. Felhasználása azonban korlátozott; főképpen berendezések, korszerű taneszközök formájában kapja meg az iskola, s csak egy kis százalék fordítható még pedagógusok továbbképzésére. Helybővítésre például egyáltalán nem használható, pedig a Bebrits igen komoly helygondokkal küzd évek óta. Az új szakképzés '93 őszén indul, a Munkaügyi Minisztérium ettől az időponttól szállítja a megújuláshoz szükséges taneszközöket. Egyébirént a világbanki feltételek között szerepel az a kitétel is, mely szerint kapjon minél nagyobb hangsúlyt a szakmaválasztásban az orientáló és differenciáló jelleg, mert az az álláspont már tarthatatlan, hogy a gyerekek tizenéves korában kell szakmát választania, eképp az életéről döntenie. Az oktatási struktúra némi átigazításával a választás ideje kitolódik. S nemcsak az idő, de a választási lehetőségek száma is több lesz. Nyugaton az emberek átlagosan több mint háromszor cserélnek szakmát életük során. A hazai helyzet, 1,3 százalék. A Bebritsben most már olyan generáció kezd el tanulni, amely, felkészültségénél fogva, több védettséggel és rétermettséggel bír majd az gazdasági szükségsszerűségek váratlan helyzeteivel szemben.

DAL

Mozgáskorlátozottak fesztiválja

Art '92 néven meghirdette a mozgáskorlátozottak jövő évi második országos kulturális fesztiválját a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége. A fesztivál célja – csakúgy, mint az első, székesfehérvári találkozó – felkutatni a tehetséges mozgáskorlátozottakat és szereplési, bemutatkozási lehetőséget biztosítani számukra. A szövetség

irodalmi, képzőművészeti, gyermekrajz-, kézműves-, népművészeti és videofilm-pályázatot írt ki; irodalom, ének és egyéb kategóriában pedig művészeti szemlét hirdetett. A legjobb irodalmi művekből előadásokat szerveznek, majd kiadványban jelentetik meg, a képzőművészeti, népművészeti és iparművészeti alkotásokat pedig kiállítják.

Mi lesz veled, „kis-Pető”?

Egy telefonon nem múlhat

Tolókocsin közlekednek

Milyen jó, hogy van itt Szegeden is ötlet, elszántság és néhány vállalkozó kedvű szakember. Mert – a Mozgássérültek Egyesületének vezetői, a tanács, a kórház összefogásának eredményeként – itt is iskolába járhatnak a halmozottan sérült és mozgáskorlátozott gyerekek is, akik e lehetőség nélkül, állandó szülői felügyelet mellett, a lakásba zárva tölthetnék mindennapjaikat.

Egy esztendeje annak, hogy riport jelent meg lapunkban a különleges kis csapatnak othont és tanulási lehetőséget nyújtó intézményről, a ságváritelepi általános iskoláról. Végignéztem – és végigéltem – akkor a Pető intézetben tanult, angyali türelemmel dolgozó konduktorok munkáját, a Pető-féle eszközökön tornázó gyerekek igyekezetét. Így, utólag is minden elismerésem az igazgatónőé és a tanároké, akik – szemben más iskolákkal – befogadták épületükbe, tanítási óráikra – és a szívükbe – ezeket a speciális busszal ideszállított, olykor tolókocsin közlekedő embereket.

Már-már úgy tűnt, sok-sok akadályt legyőzve sínen van a szegedi „kis-Pető” sorsa is, ám Parkinson törvénye – ami elromolhat, el is romlik – működésbe lépett.

Az általános iskola – nem kevésbé dicséretes módon – újítani akar eddigi oktatási módszerén. A Nyugaton már bevált egész napos tanítási módra tér át szeptembertől. Ez azt jelenti, hogy arra a teremre, amelyről lemondtak a mozgáskorlátozottak javára, ismét szükségük lesz. Ez esetben a Pető-féle eszközök az utcára kerülnek, vagy másik iskolába, ha ugyan akad, amely befogadja őket. S vajon akadna-e, amely hajlandó vállalni a sérülteket, a szülők pedig ezt a kényszerű változást?

Ugye, hallottak már a Pető-intézetéről?

Nemcsak határainkon belül, hanem külföldön is ismert a módszer, amellyel mozgássérült gyerekek százait segítette már eddig is a valamelyest könnyebb helyzet- és helyváltoztatáshoz. Külföldi szakemberek járnak hozzájuk, hogy ellessék fortélyait, bicebóca kisgyerekeket küldenek Pestre a jobbulás reményében. És egyre többet. „Félő: annyit, hogy talán a magyarok ki is szorulnak onnan” – hallom az aggódó hangokat.

Iskola – szűk négyzetméterekkel

Szerencsére: a hajlandóság továbbra is megvan a ságváritelepi intézményben, hogy közös tető alatt foglalkozzanak az egészséges és a mozgáskorlátozott gyerekekkel, ám a négyzetméterek bővítése nem kifejezetten az ó hatáskörükbe tartozik. A helyzet nem is tűnt kilátástalannak, hiszen – gondolták – a volt gondnoki lakás megoldást jelenthetne. Az ott lakó, már nyugdíjas tanár házaspár hajlandó is kiköltözni onnan, ha – mint mondták –, igényeiknek megfelelő ajánlatot kapnak.

Hetekig úgy tűnt: a helyzet kulcsa az önkormányzat, illetve a lakáshivatal kezében van. Ha a házaspár, amely korábban egyszer egy jó lakást már átadott közcélra, számára elfogadható lakást kap, meg lesz mentve a „kis-Pető”.

Radnótista az aranycsapatban

Két esztendő óta a magyar iskolák leépítik az orosz nyelv tanítását. Annak idején, mikor a szakos tanárok közül sokan kezükbe kapták diplomájukat, még szó sem volt kivonulásról. S most egyik napról a másikra leértékelődött e nyelv, mint annyi minden minálunk mostanában. Természetes ez, de nem árt, ha csak átmeneti időig tart, mert ha nem vigyázunk, a nyugatiak leköröznék bennünket ezen a területen is. Megérhetjük, hogy az osztrákok jobban beszélnek a birodalom hivatalos nyelvét, mint mi, akik nyolc-tíz éven át tanultuk az iskolában. Azért, mint kiderült, vannak ellenpéldák is. Tegnap kaptam egy telefont Kistelekről, a vonal végén egy harmadikos radnótista hölgy mesélt izgatottan, hogyan kapott a magyar csapat aranyérmet, legjobb minősítést a VII. Nemzetközi Orosz Nyelvi Diákolimpián Moszkvában. Böröcz Andrea a tiztagú aranycsapat egyetlen szegedijeként vett részt a versenyen, s mint elmondta, sokat köszönhet felkészítő tanárának, Takács Józsefnek.

– Milyen tapasztalatokkal tér haza a magyar diák egy olyan nemzetközi versenyről, amelyen ebből a nálunk nem túl népszerű nyelvből kell „vizsgázni”?

– Hihetetlen, hogy az orosz milyen népszerű a nyugatiak körében. Összeismerkedtem egy osztrák kislánnyal, aki elmesélte, náluk négy nyelv kötelező az iskolában, és ő ötödiknek választotta az orosz. Író érdekesnek, izgalmasnak, újdonságnak találják ezt a keleti nyelvet, mi tagadás, meglepett a lelkesedésük. A szabadidőnkben sokkal jobban tudunk volna angolul beszélgetni velük, mégsem voltak hajlandók csak oroszul megszólalni. Egyetlen pillanatot sem szalasztottak el, hogy élő beszédben gyakorolják a nyelvet. A világ minden tájáról érkeztek középiskolások, részt vettek az olimpián németek, olaszok, franciák, spanyolok, finnek. Voltak, akik csupán egy éve tanulják az orosz, és majdnem olyan jól beszéltek, mint mi, akik már 6-8 éve foglalkozunk vele. Elmondták, nagy fantáziát,

üzleti lehetőséget látnak gazdasági és kulturális szempontból a keleti országokban.

– A Radnótiban megmaradt az orosz tagozat?

– Mi vagyunk az utolsó évfolyam, összesen hatan járunk a speciális orosz tantervű csoportba. Másik kötelező nyelvünk az angol. Én szeretnék még olaszul is megtanulni, s jó lenne, ha nyelvtanári diplomát tudnék szerezni.

– Ki fedezte a kiutazás költségeit?

– Az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen elért eredményeink alapján választottak tízünket. A Művelődési és Köznevelési Minisztérium fizette a költségeinket. Az olimpia után még egy fényes fogadást is rendeztek a tiszteletünkre Pesten a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában. Ide szüleinket, felkészítő tanárainkat is meghívták, és a találkozón a szovjet nagykövét és a művelődési államtitkár is köszöntött bennünket. Teljesen meglepettünk az ünnepléstől.

PACSIKA EMILIA

Megszűnik az Ötlet

Az Ötlet című gazdaságpolitikai hetilap megjelentetését a lap kiadója július 8-ától szünetelteti – tájékoztatta Vági Pál ügyvezető az MTI-t. A hírgyűnőség további érdeklődésére Varga Mihály főszerkesztő elmondta: hosszú szünetről van szó. A szerkesztőség munkatársait elbocsátották, azaz a lap megszűnik, bár a kiadó fenntartja jogait.

Ki hozzon áldozatot?

Poczik Gábor, a Mozgássérültek Egyesületének megyei elnöke és az iskola eddigi igazgatója, *Miklós Lászlóné* nem kis izgalommal várja a fejleményeket. Miután velük beszéltem, megkérdeztem *Tóth Pálnét*, a lakót, van-e remény arra, hogy belátható időn belül elköltözhessen. Megtudtam: a másfél éve húzódó ügy, úgy tűnik talán megnyugtatóan lezárul, ha...

Néhány napja végre olyan lakást ajánlottak a házaspárnak, amely megközelíti elképzeléseiket. Csak megközelíti, mert telefon nincs a lakásban. Márpedig erről a szívbeteg és asztmás lakók nem mondanak le: tizenöt év előzetes várakozás után most erre nincs újabb tizenöt évük.

Annak idején ígéretet kapott a házaspár a tanácsától: ha elköltözhettek, kifizetik helyettük a lakáshasználatba-vételi díjat, lesz az új lakásban telefon, és a költözés kiadásai miatt se kell, hogy fájjan a fejük.

Azóta persze eltelt másfél év, és megéltünk egy rendszerváltozást. Talán a múlté az az agyoncsépelet hamis szlogen is: első a közösségi, s aztán jön az egyéni érdek. Aligha hiszem, hogy egy nyugdíjas házaspárnak nagyobb áldozatot kellene hoznia egy társadalmi felelősséget igénylő ügyért, mint mondjuk egyes hivataloknak vagy a Távközlési Vállalatnak.

Mert úgy tűnik, már csak egy telefonon múlik, szeptembertől tudnak-e a Pető-féle módszerrel tanulni, fejlődni a szegedi mozgáskorlátozott kisgyerekek vagy sem.

CHIKÁN ÁGNES